

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivi -

LUKU V

ADJEKTIIVI

1. Epämääräinen ja määräinen taivutus

Kullakin adjektiivilla on kaksi taivutusta, **indefiniittinen** eli **epämääräinen** ja **definiittinen** eli **määräinen**.

Epämääräiset muodot taipuvat täsmälleen substantiivien tavoin. Sijan ja luvun lisäksi adjektiivi taipuu suvussa, toisin sanoen se mukautuu pääsanansa sukuun eli kongruoi. Kaikki adjektiivit kuuluvat maskuliini- ja neutrimuodoissa I deklinaatioon, feminiinimuodossa II deklinaatioon. Esimerkiksi: *malъ domъ* ‘suuri talo’ → gen. *mala domu*, lok. *malě domu*, monikon nom. *mali domove*. Substantiivien tavoin adjektiivit jakautuvat kova- ja pehmeävirtaloisiin tyypeihin, esim. *malъ* (maskuliini), *mala* (feminiini), *malo* (neutri) mutta *bližъňъ*, *bližъňа*, *bližъňе* ‘läheinen’.

§ Muinaiskirkkoslaavissa on pieni määrä vokaaliin *-ъ* päättyviä taipumattomia adjektiiveja: *isplънь* ‘täysi, täytetty’, *naněть* ‘puhevikainen, mykkä’, *prěprostъ* ‘yksinkertainen’, *različъ* ‘erilainen’, *svobodъ* ‘vapaa’, *sugubъ* ‘kaksinkertainen’, *udobъ* ‘helppo’.

Määräinen muoto on syntynyt kahden elementin sulautumisesta. Lyhyeen muotoon *malъ*, *mala*, *malo* lisätään kolmannen persoonan pronomini *jb*, *ja*, *je* (jonka nominatiivimuodot eivät enää esiinny itsenäisinä), ts. *malъjb*, *malaja*, *maloje*, minkä jälkeen molempia osia taivutetaan. Esim. maskuliini *malъjb* → yksikön gen. *malajego* (*mala-jego*), lok. *malějеть*, monikon nom. *maliji*, akk. *malyje* jne. Useissa muodoissa tapahtuu kuitenkin yksinkertaistumista, mikä osoittaa, ettei pronominia enää käsitetty itsenäisenä yksikkönä. Esimerkiksi feminiinin yksikön genetiivimuoto on *malyje* eikä **maly-jeje*.

Esimerkkiparadigmassa on annettu adjektiivien *malъ* ja *bližъňъ* määräinen taivutus maskuliinin ja feminiinin osalta. Neutrin taivutus eroaa maskuliinista yksikön

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
 - adjektiivin -

nominatiivi/akkusatiivissa (*maloje, bližńeje*), duaalin nominatiivi/akkusatiivissa (*malěji, bližńiji*) ja monikon nominatiivi/akkusatiivissa (*malaja, bližńaja*).

Yksikkö	MASKULIINI		FEMINIINI	
nom.	<i>malʋjʋ</i>	<i>bližńʋjʋ</i>	<i>malaja</i>	<i>bližńaja</i>
akk.	<i>malʋjʋ</i>	<i>bližńʋjʋ</i>	<i>malaja</i>	<i>bližńaja</i>
gen.	<i>malajego</i>	<i>bližńajego</i>	<i>malyje</i>	<i>bližńeje</i>
lok.	<i>malějemʋ</i>	<i>bližńijemʋ</i>	<i>malějʋ</i>	<i>bližńijʋ</i>
dat.	<i>malujemu</i>	<i>bližńujemu</i>	<i>malějʋ</i>	<i>bližńijʋ</i>
instr.	<i>malʋjimʋ</i>	<i>bližńʋjimʋ</i>	<i>maloja</i>	<i>bližńeja</i>
Duaali				
nom./akk.	<i>malaja</i>	<i>bližńaja</i>	<i>malěji</i>	<i>bližńiji</i>
gen./lok.	<i>maluju</i>	<i>bližńuju</i>	<i>maluju</i>	<i>bližńuju</i>
dat./instr.	<i>malʋjima</i>	<i>bližńʋjima</i>	<i>malʋjima</i>	<i>bližńʋjima</i>
Monikko				
nom.	<i>maliji</i>	<i>bližńiji</i>	<i>malyje</i>	<i>bližńeje</i>
akk.	<i>malyje</i>	<i>bližńeje</i>	<i>malyje</i>	<i>bližńeje</i>
gen.	<i>malʋjixʋ</i>	<i>bližńʋjixʋ</i>	<i>malʋjixʋ</i>	<i>bližńʋjixʋ</i>
lok.	<i>malʋjixʋ</i>	<i>bližńʋjixʋ</i>	<i>malʋjixʋ</i>	<i>bližńʋjixʋ</i>
dat.	<i>malʋjimʋ</i>	<i>bližńʋjimʋ</i>	<i>malʋjimʋ</i>	<i>bližńʋjimʋ</i>
instr.	<i>malʋjimi</i>	<i>bližńʋjimi</i>	<i>malʋjimi</i>	<i>bližńʋjimi</i>

§ Kun vokaalit ʋ ja ʋ esiintyvät *j:n* edellä, ne voivat vaihdella *y:n* ja *i:n* kanssa. Esimerkiksi yksikön nominatiivi on joko *malʋjʋ* tai *malyjʋ*, joko *bližńʋjʋ* tai *bližńijʋ*.

§ Maskuliinin ja neutrin yksikön genetiivissä ja datiivissa tapahtuu usein assimilaatioita ja yksinkertaistumisia, esim. *malajego* tai *malaago*, *malujemu* tai *malumu*.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivi -

2. Epämääräisten ja määräisten muotojen käyttö

Lyhyttä eli epämääräistä muotoa käytetään, kun a) adjektiivi esiintyy predikatiivina tai predikatiivin määreenä. Esimerkiksi *alъcbнъ бѣхъ* ‘olin nälkäinen’, *žestokъ jesi člověkъ* ‘olet ankara mies’; b) adjektiivi esiintyy indefiniittisen, ensimmäistä kertaa mainittavan pääsanana määreenä. Esimerkiksi *dadite mi mlatъ želěznъ* ‘antakaa minulle rautainen moukari’, *oblačъcъ malъ javi se nadъ narodomъ* ‘pieni pilvi ilmestyi väkijoukon ylle’.

Lyhyttä muotoa käytetään yleensä possessiivadjektiiveista sekä erisnimistä muodostetuista muista adjektiiveista silloin, kun ne määrittelevät yleisnimeä ja muodostavat yhdessä sen kanssa erisnimen kaltaisen sanaliiton. Esim. *gradъ galilejskъ* ‘Galilean kaupunki’, *strana iordъnъska* ‘Jordanin seutu’, *vrata adova* ‘Helvetin portit’. Lyhyt muoto on tavallisin silloinkin, kun possessiivadjektiivi on johdettu yleisnimestä, esim. *въ črěvě kitově* ‘valaan vatsassa’, *въ domъ kъnežъ* ‘ruhtinaiden taloon’.

Pitkää, määräistä muotoa käytetään, kun a) adjektiivin määrittelemä pääsana on mainittu aiemmin tai kun se on muuten tunnettu kontekstin perusteella, esim. *tgda pojětъ jъ dijavolъ въ světъjъ gradъ* ‘sitten paholainen vei hänet pyhään kaupunkiin (so. Jerusalemiin)’; b) yksiköllistä sanaa käytetään geneerisessä merkityksessä, esim. *dobrъjъ člověkъ tvoritъ dobraja* ‘hyvä ihminen tekee hyvää’. Määräinen muoto esiintyy myös yleensä vokatiivin määreenä: *slavъnъjъ Teofile* ‘arvoisa Theophilos’.

3. Komparatiivin muodostus

Komparatiivista, jota käytetään myös superlatiivina, esiintyy kaksi varianttia.

3.1. Arkaainen tyyppi

Arkaaisempaa (ja harvinaisempaa) komparatiivia muodostettaessa on syytä ajatella syvärakenteessa olevaa suffiksia *-jbš-*, joka liitetään adjektiivin juureen. Esimerkiksi adjektiivin *dragъ* ‘kallis’ komparatiivin maskuliinimuoto on “syvärakenteen” tasolla **drag-jbš*. Avotavulain mukaisesti *š* putoaa pois, kun taas *j* joteeraa edeltävän *g*:n ja katoaa itse. Toisin sanoen, **dragjbš* → **dragjъ* → *dražъ*. Feminiini muodostetaan

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivi -

lisäämällä suffiksiin *-jbš-* päätte *-i*: **dragjbši* → *dražbši*. Neutri muodostetaan tunnuksella *-e*, esim. *draže*.

Muut yksinkertaiset (suffiksittomat) adjektiivit, joista esiintyy tällä tavoin muodostettu komparatiivi, ovat *krěpъ* ‘voimakas, väkevä’, *lixъ* ‘liiallinen, huono’, *lūtъ* ‘raivoisa, ankara’ ja *xudъ* ‘pieni, heikko, niukka’. Myös eräät suffikseilla *-okъ* ja *-okъ* johdetut adjektiivit muodostavat arkaaisen komparatiivin, mutta komparatiivijohdin liitetään suoraan positiivimuodon juureen. Esimerkiksi *vysokъ* ‘korkea’ → **vysjbš* → *vyšъ*, *sladъkъ* ‘makea’ → **sladjbš* → *slaždbъ*. Muut vastaavat tapaukset ovat *glqbokъ* ‘syvä’, *širokъ* ‘leveä’ ja *težъkъ* ‘painava’.

Muinaiskirkkoslaavissa esiintyy joukko arkaaiseen varianttiin kuuluvia suppletiivisia komparatiivimuotoja, joilla ei ole samasta juuresta muodostettua positiivista: *bolъ* ‘suurempi’, *veštъ* ‘suurempi’, *lučъ* ‘parempi’, *uhъ* ‘parempi’, *sułъ* ‘parempi’, *gorъ* ‘huonompi’ ja *mьhъ* ‘pienempi’.

On huomattava, että tällä tavoin muodostettujen komparatiivien maskuliinin yksikön nominatiivi (ja sen kanssa homofoninen akkusatiivi) esiintyy aina määräisessä eli pitkässä muodossa, esim. *dražbjъ*. Tämä piirre on ilmeisesti levinnyt komparatiiviin superlatiivista, joka luonnostaan on aina määräinen (vrt. englannin *the best*). Feminiini- ja neutrimuodoista, samoin kuin kaikista maskuliinisista oblikvimuodoista, esiintyy niin epämääräinen kuin määräinenkin variantti.

3.2. Produktiivinen tyyppi

Tavallisemmassa komparatiivityypissä adjektiivin juuren ja suffiksin *-jbš-* väliin lisätään vokaali *ě*, joka estää joteerauksen. Tällainen komparatiivi voidaan muodostaa lähes kaikista adjektiiveista, niin johtamattomista kuin johdetuistakin. Esim. *drъzъ* ‘rohkea, julkea’ → *drъzějъ* (maskuliini), *drъzějъši* (feminiini), *drъzėje* (neutri).

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivi -

Siinä, missä arkaaisen komparatiivityypin maskuliinin yksikön nominatiivilla on vain määräinen muoto, produktiivisen tyyppin vastaavaa muotoa käytetään vain epämääräisessä muodossa.

§ Adjektiiveilla, joiden juuri päättyy velaarikonsonanttiin *k*, *g* tai *x*, sidevokaali *ě* aiheuttaa I palatalisaation ja muuttuu sen jälkeen itse *a*:ksi. Esim. *lbgbkb* ‘kevy’ → *lbgbčajb*, *lbgbčajbši*, *lbgbčaje*. Samoin *mьnogb* ‘moni, usea’ → *mьnožajb*, *mьnožajbši*, *mьnožaje*.

3.3. Liittokomparatiivi

Suffiksilla *-bskb* johdetuista adjektiiveista, esim. *maqžbskb* ‘miehekäs’, voidaan muodostaa vain liittokomparatiivi käyttämällä positiivimuodon kanssa adverbia *bole*, *pače* tai *vęšte*. Usein näitä adverbeja käytetään vahvistavina elementteinä myös synteettisen komparatiivin kanssa, esim. *kolьmi pače vy jeste lučbše pьticb* ‘kuinka paljon parempia te olette(kaan) kuin linnut’.

4. Komparatiivin taivutus

Komparatiivin feminiinimuoto kuuluu samaan taivutustyyppiin kuin II deklinaation *i*-päätteiset substantiivit, esim. *bogyňi* ‘jumalatar’. Maskuliini- ja neutrimuodot ovat alkuperältään konsonantivartaloita ja ne ovat säilyttäneet joitakin VI deklinaatiolle tyypillisiä päätteitä, lähinnä maskuliinin monikon nominatiivissa. Muutoin ne taipuvat lähinnä I deklinaation pehmeävartaloisten substantiivien tavoin.

Esimerkkiparadigmassa komparatiivien *dražb* ja *drbzějb* maskuliininen epämääräinen taivutus. Neutrimuoto on annettu suluissa, milloin se eroaa vastaavasta maskuliinista.

Yksikkö

nom.	<i>dražbjb (draže)</i>	<i>drbzějb (drbzěje)</i>
akk.	<i>dražbjb (draže)</i>	<i>drbzějb (drbzěje)</i>
gen.	<i>dražbša</i>	<i>drbzějbša</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
 - adjektiivin -

lok.	<i>dražbši</i>	<i>dr̥zēj̆ši</i>
dat.	<i>dražbšu</i>	<i>dr̥zēj̆šu</i>
instr.	<i>dražbšem̆</i>	<i>dr̥zēj̆šem̆</i>

Duaali

nom./akk.	<i>dražbša (dražbši)</i>	<i>dr̥zēj̆ša (dr̥zēj̆ši)</i>
gen./lok.	<i>dražbšu</i>	<i>dr̥zēj̆šu</i>
dat./instr.	<i>dražbšema</i>	<i>dr̥zēj̆šema</i>

Monikko

nom.	<i>dražbše (dražbša)</i>	<i>dr̥zēj̆še (dr̥zēj̆ša)</i>
akk.	<i>dražbšę (dražbša)</i>	<i>dr̥zēj̆šę (dr̥zēj̆ša)</i>
gen.	<i>dražbš̆</i>	<i>dr̥zēj̆š̆</i>
lok.	<i>dražbšix̆</i>	<i>dr̥zēj̆šix̆</i>
dat.	<i>dražbšem̆</i>	<i>dr̥zēj̆šem̆</i>
instr.	<i>dražbši</i>	<i>dr̥zēj̆ši</i>

5. Komparatiivin pitkät muodot

Komparatiivin pitkä muoto, jolla käytännössä on superlatiivin merkitys, muodostetaan kuten pehmeävaltaisista adjektiiveista, esim. *bliž̆h̆b* ‘läheinen’. On kuitenkin syytä huomata feminiinin yksikön nominatiivi, esim. *dražbšija*, *dr̥zēj̆šija* (vrt. *bliž̆h̆aja*).

Malliparadigmassa on annettu komparatiivin *dražb* määräinen taivutus:

Yksikkö	MASKULIINI	FEMINIINI	NEUTRI
nom.	<i>dražbj̆</i>	<i>dražbšija</i>	<i>dražbšeje</i>
akk.	<i>dražbj̆</i>	<i>dražbšaja</i>	<i>dražbšeje</i>
gen.	<i>dražbšajego</i>	<i>dražbšeje</i>	<i>dražbšajego</i>
lok.	<i>dražbšijem̆</i>	<i>dražbšij̆</i>	<i>dražbšijem̆</i>
dat.	<i>dražbšujemu</i>	<i>dražbšij̆</i>	<i>dražbšujemu</i>
instr.	<i>dražbš̆jim̆</i>	<i>dražbšeja</i>	<i>dražbš̆jim̆</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivit -

Duaali

nom./akk.	<i>dražbšaja</i>	<i>dražbšiji</i>	<i>dražbšiji</i>
gen./lok.	<i>dražbšuju</i>	<i>dražbšuju</i>	<i>dražbšuju</i>
dat./instr.	<i>dražbšbjima</i>	<i>dražbšbjima</i>	<i>dražbšbjima</i>

Monikko

nom.	<i>dražbšeji</i>	<i>dražbšeje</i>	<i>dražbšaja</i>
akk.	<i>dražbšeje</i>	<i>dražbšeje</i>	<i>dražbšaja</i>
gen.	<i>dražbšbjixъ</i>	<i>dražbšbjixъ</i>	<i>dražbšbjixъ</i>
lok.	<i>dražbšbjixъ</i>	<i>dražbšbjixъ</i>	<i>dražbšbjixъ</i>
dat.	<i>dražbšbjimъ</i>	<i>dražbšbjimъ</i>	<i>dražbšbjimъ</i>
instr.	<i>dražbšijimi</i>	<i>dražbšijimi</i>	<i>dražbšijimi</i>

6. Komparatiivin ja superlatiivin syntaksi

Komparatiivin yhteydessä voidaan käyttää konjunktiota *neže* (harvemmin *neželi*) ‘kuin’, esim. *отърадѣнѣже бѣдетъ sodomомъ ли гоморранемъ въ дѣнь сѣдѣнѣжъ neže gradu tomu* ‘sodomalaisilla ja gomorralaisilla tulee olemaan helpompaa tuomiopäivänä kuin tuolla kaupungilla’. Toinen vaihtoehto on käyttää genetiivimuotoa siitä, mihin verrataan, esim. *iže bo тѣнѣжъ jestъ въсѣхъ васъ съ jestъ вѣштѣжъ* ‘se, joka on teitä kaikkia pienempi (tai pienin teistä), on kaikkein suurin’. Superlatiivista merkitystä voidaan vahvistaa lisäämällä komparatiiviin prefiksi *najъ-*, esim. *najъtrѣblѣжъ* ‘kaikken välttämättömin’.

7. Adverbien muodostaminen adjektiiveista

Lähes kaikkien adjektiivien neutrin yksikön epämääräisiä akkusatiivi- ja lokatiivimuotoja voidaan käyttää adverbeinä, esim. *dobrъ* ‘hyvä’ → *dobro* tai *dobrě* ‘hyvin’. Joistakin adjektiiveista voidaan muodostaa kumpikin variantti, mutta muutoin akkusatiivin tai lokatiivin valinta on tapauskohtainen. Adverbien komparatiivina voidaan kuitenkin käyttää vain neutrisen komparatiivin akkusatiivia, esim. *dobrěje* ‘paremmin’.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivi -

8. Aktiivisten partisiippien taivutus

Aktiivisten partisiippien feminiinimuodot taipuvat II deklinaation *i*-päätteisten feminiinien tavoin, eikä niitä ole syytä käsitellä erikseen. Maskuliini- ja neutrimuodot taipuvat pääasiassa I deklinaation pehmeävirtaloisten adjektiivien tavoin, mutta ne ovat säilyttäneet joitakin rippeitä muinaisesta konsonantivartaloisesta taivutuksestaan.

8.1. Aktiivin preesenspartisiippi

Malliparadigmassa a) on annettu verbien *nesti* ‘kantaa’, *znati* ‘tuntea’ ja *xoditi* ‘kulkea’ aktiivin preesenspartisiipin lyhyet (epämääräiset) maskuliinimuodot. Vastaava neutrimuoto on annettu suluisissa, jos se poikkeaa maskuliinista:

Paradigma a)

Yksikkö

nom.	<i>nesy</i>	<i>znaję</i>	<i>xodeę</i>
akk.	<i>nesqšть (nesqšte)</i>	<i>znajqšть (znajqšte)</i>	<i>xodešть (xodešte)</i>
gen.	<i>nesqšta</i>	<i>znajqšta</i>	<i>xodešta</i>
lok.	<i>nesqšti</i>	<i>znajqšti</i>	<i>xodešti</i>
dat.	<i>nesqštu</i>	<i>znajqštu</i>	<i>xodeštu</i>
instr.	<i>nesqštemъ</i>	<i>znajqštemъ</i>	<i>xodeštemъ</i>

Duaali

nom./akk.	<i>nesqšta (nesqšti)</i>	<i>znajqšta (znajqšti)</i>	<i>xodešta (xodešti)</i>
gen./lok.	<i>nesqštu</i>	<i>znajqštu</i>	<i>xodeštu</i>
dat./instr.	<i>nesqštema</i>	<i>znajqštema</i>	<i>xodeštema</i>

Monikko

nom.	<i>nesqšte (nesqšta)</i>	<i>znajqšte (znajqšta)</i>	<i>xodešte (xodešta)</i>
akk.	<i>nesqšteę (nesqšta)</i>	<i>znajqšteę (znajqšta)</i>	<i>xodešteę (xodešta)</i>
gen.	<i>nesqšть</i>	<i>znajqšть</i>	<i>xodešть</i>
lok.	<i>nesqštixъ</i>	<i>znajqštixъ</i>	<i>xodeštixъ</i>
dat.	<i>nesqštemъ</i>	<i>znajqštemъ</i>	<i>xodeštemъ</i>
instr.	<i>nesqšti</i>	<i>znajqšti</i>	<i>xodešti</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
 - adjektiivin -

Partisiipin pitkät (määräiset) muodot rakennetaan samalla periaatteella kuin adjektiiveista, ts. lisäämällä lyhyeen muotoon 3. persoonan pronomini *jb*, *ja*, *je*. Feminiinimuoto muodostetaan kuten pehmeävartalosisista adjektiiveista lukuunottamatta yksikön nominatiivia, esim. *znajašti* ‘tietävä’ → *znajaštija* (vrt. komparatiivin pitkät muodot). Malliparadigmassa b) on annettu partisiippien *nesy*, *znaje* ja *xode* (kts. yllä) määräiset maskuliinimuodot. Vastaava neutrimuoto on annettu suluissa, jos se eroaa maskuliinista:

Paradigma b)

Yksikkö

nom.	<i>nesyjb</i> (<i>nesašteje</i>)	<i>znajejb</i> (<i>znajašteje</i>)	<i>xodejb</i> (<i>xodešteje</i>)
akk.	<i>nesaštjb</i> (<i>nesašteje</i>)	<i>znajaštjb</i> (<i>znajašteje</i>)	<i>xodeštjb</i> (<i>xodešteje</i>)
gen.	<i>nesaštajego</i>	<i>znajaštajego</i>	<i>xodeštajego</i>
lok.	<i>nesaštijemь</i>	<i>znajaštijemь</i>	<i>xodeštijemь</i>
dat.	<i>nesaštujemu</i>	<i>znajaštujemu</i>	<i>xodeštujemu</i>
instr.	<i>nesaštjimbь</i>	<i>znajaštjimbь</i>	<i>xodeštjimbь</i>

Duaali

nom./akk.	<i>nesaštaja</i> (<i>nesaštiji</i>)	<i>znajaštaja</i> (<i>znajaštiji</i>)	<i>xodeštaja</i> (<i>xodeštiji</i>)
gen./lok.	<i>nesaštaju</i>	<i>znajaštaju</i>	<i>xodeštaju</i>
dat./instr.	<i>nesaštjima</i>	<i>znajaštjima</i>	<i>xodeštjima</i>

Monikko

nom.	<i>nesašteji</i> (<i>nesaštaja</i>)	<i>znajašteji</i> (<i>znajaštaja</i>)	<i>xodešteji</i> (<i>xodeštaja</i>)
akk.	<i>nesašteje</i> (<i>nesaštaja</i>)	<i>znajašteje</i> (<i>znajaštaja</i>)	<i>xodešteje</i> (<i>xodeštaja</i>)
gen.	<i>nesaštjixь</i>	<i>znajaštjixь</i>	<i>xodeštjixь</i>
lok.	<i>nesaštjixь</i>	<i>znajaštjixь</i>	<i>xodeštjixь</i>
dat.	<i>nesaštjimbь</i>	<i>znajaštjimbь</i>	<i>xodeštjimbь</i>
instr.	<i>nesaštijimi</i>	<i>znajaštijimi</i>	<i>xodeštijimi</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivi -

8.2. Aktiivin preteritipartisiippi

Malliparadigmassa a) on annettu verbien *nesti* ‘kantaa’, *znati* ‘tuntea’ ja *xoditi* ‘kulkea’ aktiivin preteritipartisiipin lyhyet maskuliinimuodot. Vastaava neutrimuoto on annettu suluissa, jos se eroaa maskuliinista:

Paradigma a)

Yksikkö

nom.	<i>несъ</i>	<i>знавъ</i>	<i>хождь</i>
akk.	<i>несъшь (несъше)</i>	<i>знавъшь (знавъше)</i>	<i>хождьшь (хождьше)</i>
gen.	<i>несъша</i>	<i>знавъша</i>	<i>хождьша</i>
lok.	<i>несъши</i>	<i>знавъши</i>	<i>хождьши</i>
dat.	<i>несъшу</i>	<i>знавъшу</i>	<i>хождьшу</i>
instr.	<i>несъшемь</i>	<i>знавъшемь</i>	<i>хождьшемь</i>

Duaali

nom./akk.	<i>несъша (несъши)</i>	<i>знавъша (знавъши)</i>	<i>хождьша (хождьши)</i>
gen./lok.	<i>несъшу</i>	<i>знавъшу</i>	<i>хождьшу</i>
dat./instr.	<i>несъшема</i>	<i>знавъшема</i>	<i>хождьшема</i>

Monikko

nom.	<i>несъше (несъша)</i>	<i>знавъше (знавъша)</i>	<i>хождьше (хождьша)</i>
akk.	<i>несъше (несъша)</i>	<i>знавъше (знавъша)</i>	<i>хождьше (хождьша)</i>
gen.	<i>несъшь</i>	<i>знавъшь</i>	<i>хождьшь</i>
lok.	<i>несъшихъ</i>	<i>знавъшихъ</i>	<i>хождьшихъ</i>
dat.	<i>несъшемь</i>	<i>знавъшемь</i>	<i>хождьшемь</i>
instr.	<i>несъши</i>	<i>знавъши</i>	<i>хождьши</i>

Malliparadigmassa b) on annettu aktiivin preteritipartisiippien *несъ*, *знавъ* ja *хождь* pitkät (määräiset) maskuliinimuodot. Vastaava neutrimuoto on annettu suluissa, jos se eroaa maskuliinista. Feminiinin pitkät muodot rakennetaan kuten aktiivin preesenspartisiipista ja komparatiivista, esim. *несъшija* ‘kantanut’.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
 - adjektiivit -

Paradigma b)

Yksikkö

nom.	<i>nesъjъ (nesъšeje)</i>	<i>znavъjъ (znavъšeje)</i>	<i>xoždъjъ (xoždъšeje)</i>
akk.	<i>nesъšъjъ (nesъšeje)</i>	<i>znavъšъjъ (znavъšeje)</i>	<i>xoždъšъjъ (xoždъšeje)</i>
gen.	<i>nesъšajego</i>	<i>znavъšajego</i>	<i>xoždъšajego</i>
lok.	<i>nesъšijemъ</i>	<i>znavъšijemъ</i>	<i>xoždъšijemъ</i>
dat.	<i>nesъšujemu</i>	<i>znavъšujemu</i>	<i>xoždъšujemu</i>
instr.	<i>nesъšъjimъ</i>	<i>znavъšъjimъ</i>	<i>xoždъšъjimъ</i>

Duaali

nom./akk.	<i>nesъšaja (nesъšiji)</i>	<i>znavъšaja (znavъšiji)</i>	<i>xoždъšaja (xoždъšiji)</i>
gen./lok.	<i>nesъšuju</i>	<i>znavъšuju</i>	<i>xoždъšuju</i>
dat./instr.	<i>nesъšъjima</i>	<i>znavъšъjima</i>	<i>xoždъšъjima</i>

Monikko

nom.	<i>nesъšeji (nesъšaja)</i>	<i>znavъšeje (znavъšaja)</i>	<i>xoždъšeji (xoždъšaja)</i>
akk.	<i>nesъšeje (nesъšaja)</i>	<i>znavъšeje (znavъšaja)</i>	<i>xoždъšeje (xoždъšaja)</i>
gen.	<i>nesъšъjixъ</i>	<i>znavъšъjixъ</i>	<i>xoždъšъjixъ</i>
lok.	<i>nesъšъjixъ</i>	<i>znavъšъjixъ</i>	<i>xoždъšъjixъ</i>
dat.	<i>nesъšъjimъ</i>	<i>znavъšъjimъ</i>	<i>xoždъšъjimъ</i>
instr.	<i>nesъšijimi</i>	<i>znavъšijimi</i>	<i>xoždъšijimi</i>

9. Possessiivadjektiivit

Kuten slaavilaisissa nykykielissäkin, possessiivisia suhteita kuten omistamista voidaan muinaiskirkkoslaavissa ilmaista genetiiviattribuutilla. Esim. *domъ bratra* ‘veljen talo’. Eräiden nykykielten tavoin muinaiskirkkoslaavi kuitenkin käyttää elollisen omistajan kyseessä ollessa ns. possessiivadjektiiveja, jotka kongruoivat pääsanansa kanssa. Esim. *bratrovъ domъ* ‘veljen talo’, *bratrova žena* ‘veljen vaimo’, *bratrove selo* ‘veljen pelto’. Possessiivadjektiivit muodostetaan seuraavien periaatteiden mukaisesti.

I ja IV deklinaation kovavartaloisista maskuliineista poistetaan yksikön nominatiivin päätte -ъ, joka korvataan suffiksilla -ovъ. Adjektiivit taipuvat tavallisten kovavartaloisten

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- adjektiivivi -

adjektiivien tavoin. Esim. *bratrъ* ‘veli’ (I deklinaatio) → *bratrovъ, -ova, -ove* ‘veljen’, *synъ* ‘poika’ (IV deklinaatio) → *synovъ, -ova, -ove* ‘veljen’. I deklinaation pehmeävirtaloisista maskuliineista poistetaan vastaavasti yksikön nominatiivin päätte *-ъ*, joka korvataan suffiksilla *-evъ* (vokaalien *o* ja *e* vaihtelusta kts. **Luku I: 3.3.**). Esim. *koňъ* ‘hevonen’ → *koňevъ, -eva, -evo* ‘hevosen’.

I deklinaation maskuliineista voidaan muodostaa possessiivadjektiiveja myös suffiksilla *-jъ*, joka liitetään taivutusvirtaloon. Tällöin on huomioitava, että *j* sulautuu edeltävään konsonanttiin ja aiheuttaa sen joteerauksen (**Luku I: 3.4.**). Esim. *episkupъ* ‘piispa’ → *episkupǫbъ, -ǫa, -ǫe* ‘piispan’, *кѣнеѣѣъ* ‘ruhtinas’ → *кѣнеѣѣъ, -ѣa, -ѣe* ‘ruhtinaan’. Mikäli substantiivin vartalon päättävä konsonantti on valmiiksi joteerattu (ts. I deklinaation pehmeävirtaloiset maskuliinit), siitä johdettu possessiivadjektiivivi ei maskuliinimuotonsa osalta eroa kantasanaan. Esim. *cěsarъ* ‘keisari’ → *cěsarъ, -ǫa, -ǫe* ‘keisarin’. Suffiksilla *-jъ* johdetut possessiivadjektiivit taipuvat tavallisten pehmeävirtaloisten adjektiivien tavoin.

Kaikista muista, elollista olentoa tarkoittavista substantiiveista johdetaan possessiivadjektiiveja suffiksilla *-inъ*. Ne taipuvat tavallisten kovavirtaloisten adjektiivien tavoin. Esim. *žena* ‘nainen’ (II deklinaatio) → *ženinъ, -ina, -ino* ‘naisen’, *vojevoda* ‘sotapäällikkö’ (II deklinaatio, maskuliini) → *vojevodinъ, -ina, -ino* ‘sotapäällikön’, *zvěřъ* ‘peto’ (III deklinaatio) → *zvěřinъ, -ina, -ino* ‘pedon’, *telę* ‘vasikka’ (VI deklinaatio, *t*-virtalo) → *telętinъ, -ina, -ino* ‘vasikan’.

Joistakin sanoista esiintyy yllä esitetyistä tyypeistä poikkeavia possessiivadjektiiveja, esim. *bogъ* ‘jumala’ → *božъjъ, -ъja, -ъje* ‘jumalan’, *gospodъ* ‘herra’ → *gospodъňъ, -ňa, -ňe* ‘herran’. Niillä on tyypillisesti myös laatuadjektiivin merkitys, esim. ‘jumalallinen, jumalainen’.